

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 20-21 квітня 2017 року)

**Суми
2017**

Список використаних джерел

1. Теория партий и партийных систем : Хрестоматия / сост. Б.А. Исаев. – М. : Аспект Пресс, 2008. – 400 с.
2. Дуткевич П. Вызовы демократизации: перспективы политической трансформации в Восточной Европе // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Политология. – 2001. – № 3. – С. 57-65
3. Дюверже М. Политические партии [Текст] : [пер. с франц.] / М. Дюверже. – М. : Академический Проект. – 2000. – 538 с.

КЛЮЧОВИЙ ПАРАДОКС МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

В. В. Опанасюк,

к. політ. н., доц., Сумський державний університет

Трансформації суспільства, зумовлені розвитком капіталістичних відносин, привели до змін у розумінні суті, функцій, змісту та значення держави. Сучасна (модерна – у західній традиції) держава почала формуватися саме у зв'язку з переходом до капіталізму.

Держава – це політичний інститут, наділений верховною владою в межах визнаної іншими державами території, який здійснює управління суспільством, забезпечує його внутрішню та зовнішню безпеку.

Сучасна держава базується на території, окресленій кордонами. Територіальна цілісність держави визнається міжнародним правом, а це означає, що кордони держави є недоторканими. Засобами інтеграції суспільства в територіальних межах держави є закони та національна валюта, які ще з ранньомодерних часів сприяли комерційній активності та підприємництву. Закони держави спрямовані на регулювання діяльності в межах її території. Держава підтримує національну валюту. Індійський політолог І. Чатурведі вважає, що «національна валюта як «законний платіжний засіб» на її території стала символом не просто комерційної довіри, але також влади держави над економікою [1, 5]».

Держава володіє внутрішнім і зовнішнім суверенітетом, що забезпечується централізованим апаратом управління та монополією на використання сили. Вестфальська міжнародна система (1648), заснована на секуляризації державної влади, сприяла перегляду ідеї

приватної власності в напрямі чіткого розмежування приватних та державних інтересів. Відтак, сформувалася приватна та державна власність, а влада диференціювалася на владу батька в сім'ї та державну владу для управління суспільством.

В епоху територіальної експансії суверенна влада світових держав поширилася на території, колонізовані для їх використання в якості ринків сировини та збуту товарів. Епоха корпоративного капіталізму та глобальної експансії посилила територіальну могутність держав шляхом формування та розвитку національних економік. Проте колоніальна система, яка базувалася на державному суверенітеті, виявилася неспроможною подолати проникність державних кордонів, тому розпалася після серії світових війн. Із її ліквідацією світова система держав перейшла від двохполярної до однополярної моделі, з прогнозованою тенденцією до багатополярності в сучасному глобальному світі. Слідом за індійським економістом М. Бхадурі, вже згадувана нами дослідниця І. Шатурведі зауважує, що ті самі фактори (комерціалізація, розвиток торгівлі та фінансів, розповсюдження інформації), які на початку ранньомодерних часів сприяли консолідації національної держави шляхом посилення її економічної влади, на сучасному етапі глобальних змін парадоксальним чином підривають її економічну могутність [1, 5-6].

Водночас зазначимо, що парадокси виникають як протиріччя в логіці. Подолання парадоксів, як правило, пов'язане з використанням альтернативного методологічного підходу. Дійсно, якщо розглядати становище сучасної держави з позицій схоластики, тобто, субстанційності та незмінності держави як політичного інституту, то зазначений парадокс яскраво унаочнюється. Проте стан, у якому опинилася сучасна держава, може бути пов'язаний із діалектичною петлею гегелівського закону заперечення заперечення. Тоді, з набуттям нових ознак, держава об'єктивно й закономірно змінює свою сутність, доповнюється новим змістом, який відповідає сучасним уявленням про неї. У цьому зв'язку історико-діалектичний підхід подає більш оптимістичну перспективу для існування держави, ніж його схоластичні та релятивістські альтернативи. Повернення до системного та структурно-функціонального підходів дозволяє проаналізувати середовище існування сучасної держави, її характеристики на «вході» та «виході», визначити перспективи модернізації держави як політичного інституту.

Плюралізм методологій, їх комплексне використання дозволяють підійти до проблеми сутності та перспектив сучасної держави з врахуванням вже відомих методологічних обмежень, запропонувати нову методологічну основу вирішення згаданого парадоксу.

Таким чином, піднята нами проблема в цілому виявилася настільки актуальною, наскільки важливим є вибір людством альтернатив власного майбутнього. Подальші дослідження держави та можливостей її модернізації є складними з огляду на стрімке збагачення обсягів нових знань, нерівноважність існуючого світового порядку, непередбачуваність розвитку в довготривалій перспективі. Однак, результати такого дослідження дозволять свідомо здійснювати вибір, принаймні, орієнтуватися при цьому на найсучасніші знання, а не сумнівні передбачення.

Список використаної літератури

1. Chaturvedi I. Globalization and Its Impact on State Sovereignty [Digital Recourse] / I. Chaturvedi // International Political Science Association (IPSA). Online Paper Room. – 2012. – 14 Aug. – Access mode : http://paperroom.ipsa.org/papers/paper_249.pdf

СВІТОУСТРІЙ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ

Тарасенко Д.

Міжнародна система сучасного світу має складну будову, і будь-яке визначення чи типологія тільки умовно відображає її реалії. Основоположну роль у пізнанні законів функціонування міжнародної системи відіграє її структура. Міжнародна система формується в результаті діяльності суверенних держав зі своїми інтересами. В її основі є домінування обмеженого числа найсильніших держав, а її структура визначає поведінку всіх міжнародних акторів.

Сучасна міжнародна система переживає глибокі потрясіння, пов'язані з трансформацією своєї структури, змінами її взаємодії з середовищем, новими глобальними викликами, що позначається на її регіональних і периферійних вимірах. Ми спробували проранжувати держави та запропонувати власний підхід до структури сучасної міжнародної системи. Для цього нами були проаналізовані **Глобальні звіти** міжнародних організацій і за **одиночку виміру обрано місце держави в світі** за наступними **критеріями**: чисельність населення; рівень ВВП на душу населення; індекс людського розвитку; кількість мільярдерів в країні; військовий потенціал держави; використання нових технологій.